Nr 1845

av herr Hermansson m. fl.
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:100 angående kompletteering av riksstatsförslaget för budgetaret 1974/75, m. m.

För bara några månader sedan tycktes det ekonomiska läget vara så oklart för regeringen att den inte kunde lägga fram någon nationalbudget och icke heller kunde anvisa någon fast inriktning av den ekonomiska politiken. Regeringen ville "behålla handlingsfriheten". Den ville icke styra den ekonomiska utvecklingen, den ville icke inkräkta på kapitalets makt.

Främst genom att de akuta inskränkningarna på oljemarknaden sedan en tid upphört anser regeringen nu att läget blivit klarare. Det finns nu starka skäl, hävdar den, att räkna med att 1974 blir "ett gott år för Sverige och dess ekonomi". Det fordrades således bara en återgång till ett mera vanligt konjunkturförlopp, en återgång till mera "normala" säsongsvariationer och en liten fläkt av högkonjunktur i den svenska ekonomin för att regeringen skall tro att Sverige har den bästa av ekonomier.

De problem den kan se anser den inte härstammar ur den svenska ekonomin. Det är "den internationella utvecklingen" som innehåller "betydande osäkerhetsmoment". Det är främst importpriserna som tvingar upp prisnivån i Sverige. Vi kan också få problem med den externa balansen. Det enda egentliga inhemska problem som regeringen tillstar är att "tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden" inte har tillräcklig balans.

Vad bestämmer den internationella påverkan?

Den svenska ekonomins internationella inriktning och dess beroende av utvecklingen inom vissa stater är inget utifrån givet, är ingenting som bara uppstått av sig självt. Uppbundenheten av den svenska ekonomin till andra kapitalistiska staters ekonomi hänger samman med att Sverige är en del av den imperialistiska världen. De storkapitalister som bestämmer Sveriges internationella ekonomiska förbindelser söker sina affärsförbindelser främst i stater med samma eller liknande ekonomiska förhållanden. Där ser de sina naturliga affärspartner, dit exporterar de kapital. För att stärka sin maktställning vill de att Sverige politiskt och ekonomiskt skall sta dessa stater sa nära som möjligt.

Karaktären av Sveriges internationella ekonomiska förbindelser hänger således samman med makt- och klassförhållandena i Sverige.

Dessutom kan man inte som regeringen se Sverige som nagot som star

utanför och bara påverkas av internationella förhallanden. Sverige är en del av det imperialistiska systemet, en del som visserligen inte är stor och ledande, men som likväl inte bara påverkas utan också påverkar. Sverige är en del av det ekonomiska system i världsmattstock som är på tillbakagång, som präglas av djupnande kristendenser. Till uttrycken för dessa djupnande kristendenser hör den allt häftigare inflationen, en internationellt sett ökande obalans i produktionen (och därmed också vad regeringen kallar bristande balans på arbetsmarknaden) och kris på den internationella valutamarknaden. Dit hör också slöseriet med energiresurser och beroendet av de stora oljetrusternas manipulationer.

Den internationella påverkan den svenska ekonomin utsätts för är således avhängig det ekonomiska systemet i Sverige. Detta är en del av ett internationellt ekonomiskt system, vars kristendenser visar sig också här.

Är arbetslösheten inte längre något problem?

I den reviderade finansplanen ges intrycket att arbetslösheten inte längre är ett problem. Det har, menar regeringen, inträffat "en kraftig förbättring med stigande sysselsättning och minskande arbetslöshet". Problemet är nu att anpassa efterfragan pa och utbudet av arbetskraft till varandra.

Regeringens syn är här överoptimistisk. Den förskönar verkligheten. Det gör den framför allt genom att fästa uppmärksamheten på kortsiktiga förändringar.

Den grundar sina värderingar på en jämförelse mellan den högkonjunkturperiod som vi för närvarande upplever med den nyss förflutna lågkonjunkturen. Det vore mera relevant att jämföra den nuvarande högkonjunkturen med tidigare högkonjunkturer, eller försöka se utvecklingen pa längre sikt.

Det visar sig nämligen att arbetslösheten i den nuvarande högkonjunkturperioden inte bara överstiger den som gällt vid tidigare högkonjunkturer, utan den är också väsentligen högre än arbetslösheten varit någon gang under 1960-talet. Den genomsnittliga arbetslösheten under det första kvartalet av 1970-talets fem första år är mer än 75 % högre än vad den var under motsvarande perioder under 1960-talets fem första ar.

Minskningen av arbetslösheten i ar är till icke oväsentlig del också säsongbetingad. Vinterarbetslösheten är som bekant normalt alltid högre än arbetslösheten under sommarmånaderna. Under 1970-talet har säsongvariationerna mellan januari och mars varit genomsnittligt väsentligen mindre än tidigare. Från 1969 har marsarbetslösheten, enligt AMS:s statistik, varit genomsnittligt bara 5,5 % mindre än januariarbetslösheten. För perioden 1957–1968 var motsvarande siffra 20 %. Variationen i år på 13,5 % är således inte av sådan art att man därav kan dra en slutsats om ett "starkt förbättrat läge" på arbetsmarknaden, om man därmed menar något beständigt. *Minskningen av arbetslösheten hänger samman med en tillfällig konjunktur- och säsongförändring.*

Kortsiktiga förändringar av detta slag häver på intet vis den långsiktiga tendensen mot djupare kristendenser i de kapitalistiska ekonomierna. De upphäver då inte heller behovet av planerade åtgärder för att bekämpa arbetslösheten. Men regeringen fäster sig bara vid det kortsiktiga, ser nu problemet som om det gäller att skapa balans mellan utbud och efterfrågan, vilket den framför allt tänker göra genom åtgärder som skall underlätta arbetskraftens rörlighet. Kärnpunkten i dess politik är således inte att försöka styra utvecklingen utan att försöka öka arbetskraftens anpassning till en ekonomisk utveckling som bestäms av kapitalets profitjakt.

Vänsterpartiet kommunisterna har i andra motioner till årets riksdag ställt krav om en långsiktig politik för att bekämpa arbetslösheten. Partiet har också anvisat nödvändiga riktlinjer för en sådan långsiktig politik. Tillfälliga svängningar gör inte dessa krav mindre angelägna.

Öka bostadsbyggandet!

I detta sammanhang begränsar vi oss därför till en sektor av ekonomin där sysselsättningsproblemen nu under flera år varit som störst. Det gäller byggnadsbranschen. Bostadsbyggandet har under de senaste åren kraftigt minskats. Det är inte så att bristen på goda bostäder är hävd. Hundratusentals personer saknar fortfarande egen eller rimlig bostad. Men hyrorna är för höga. Resultatet har blivit tomma lägenheter samtidigt som det råder brist på lägenheter.

I den reviderade finansplanen påpekas nu att arbetslösheten bland byggnadsarbetare minskat med 9 000 personer, enär avgången från byggnadsbranschen varit stor. Man frågar sig osökt vad denna förändring i yrkesverksamhet för byggnadsarbetare, vilken varit påtvingad, har fått för sociala och ekonomiska konsekvenser för byggnadsarbetarna och deras familjer. En annan fråga är om en sådan stor avgång från denna bransch är önskvärd.

Den situation som uppstått på bostadsmarknaden, en situation som uppkommit genom markspekulation, monopolpriser på byggnadsmaterial och byggande, högräntepolitik och finanskapitalets makt, måste brytas. Det minskande bostadsbyggandet är ett knäfall för den av byggnadsbranschens kapitalister framtvingade utvecklingen. Åtgärder måste vidtas mot kapitalets spekulation med medborgarnas behov av bostäder. Det är nödvändigt att bostadsbyggandet ökar. Målsättningen bör vara 100 000 nya lägenheter per år under den närmaste treårsperioden.

Inflationen måste bekämpas aktivt!

Prisstegringarna ökar i takt och omfattning. De senaste tre femårsperioderna har de genomsnittliga årliga förändringarna i konsumentprisindex utvecklats enligt följande tabell.

1960–1964	+ 3,7 %
1965–1969	+ 4,2 %
1970–1974	+ 7,7 % (siffran för 1974 10 % enligt prognos)

Denna utveckling synes tämligen likartad i alla utvecklade kapitalistiska stater. Regeringen hävdar att prisutvecklingen är "till övervägande del en följd av den internationella prisuppgången". Det är dåligt försvar för att man inte tillräckligt bekämpat prisstegringarna. Som vi ovan visat är Sverige en del av den imperialistiska världens ekonomi. Självfallet påverkas den svenska ekonomin av den utveckling som äger rum i de länder med vilka Sverige har de mest intima ekonomiska förbindelserna. Men det bör poängteras att samma lagbundenheter, samma orsaker till stigande priser gör sig gällande i Sverige som i andra stater. Till dessa orsaker hör den tilltagande monopoliseringen och monopolprisbildningen. Dit hör också de växande improduktiva utgifterna i ekonomierna (reklam, militära upprustningar osv.) och delar av statsapparaternas tillväxt.

Regeringen begränsar sin målsättning i prispolitiken till att "följa prisutvecklingen med uppmärksamhet och vidta erforderliga åtgärder för att förhindra oskäliga prisstegringar". Regeringen tycks således acceptera inflationen. Man bibehåller emellertid prisstoppet på vissa baslivsmedel och anslår medel till jordbruket för att priserna på dessa baslivsmedel icke skall behöva höjas.

Dessa åtgärder är otillräckliga. Kapitalägarnas prishöjningspolitik måste brytas. Den är ett led i deras kamp för att kontrollera en större del av produktionsresultatet. Prisstoppet måste vidgas till att omfatta alla dagligvaror. Dessutom är det nödvändigt att som ett första steg i en bostadspolitik för sänkta hyror införa *ett allmänt hyresstopp*. Detta är angeläget inte minst mot bakgrund av det för arbetarna mycket magra centrala avtalet.

För en fördelningspolitik i de arbetandes intresse

Kapitalägarna har lyckats vända den senaste tidens utveckling till sin ekonomiska fördel. Förbättrade konjunkturer, starka prisstegringar och en central avtalsrörelse med ett magert resultat har lett till kraftiga vinststegringar. Inte minst har, vilket också understryks i den reviderade finansplanen, exportindustrins kapitalister gjort stora vinster till följd av att de särskilt mycket kunnat höja exportpriserna. Goda profitutsikter utomlands har också lett till en häftig kapitalexport, vilket resulterade i att riksbankens innehav av valutor i slutet av mars minskade med 1,8 miljarder kronor eller med 15 %.

Denna för kapitalisterna gynnsamma utveckling är samtidig med att de arbetandes reallöner hotas. Den senaste tidens utveckling torde således ha inneburit en omfördelning av produktionsresultatet till kapitalägarnas fördel.

Regeringens politik har sammantaget icke varit ägnad att bryta denna utveckling. I propositionen 1974:25 föreslog den vissa åtgärder vilka hade en, i de flesta fall dock endast temporär, fördelningspolitisk effekt till förmån för folkflertalet. Fördelningseffekten av dessa åtgärder minskade man emellertid genom att ändra ståndpunkt, helt ena sig med de borgerliga mittenpartierna om den ekonomiska politiken och ge med på en tillfällig sänkning av mervärdeskatten på alla varor. Denna temporära åtgärd gynnar, som bekant, dem som har mest pengar att omsätta under de fem och en halv månad momssänkningen gäller. I stället för en skärpt restriktivitet mot kapitalexport svarade regeringen på det häftiga utflödet av valutor – i slutet av mars – genom att höja räntan, en åtgärd som drabbar konsumenter och många hyresgäster, men som gynnar finans- och börsspekulanter.

Omfördelningen till kapitalägarnas fördel måste stoppas. Den viktigaste omfördelningsreformen i folkflertalets intresse är fortfarande ett genomförande av de krav som vänsterpartiet kommunisterna sedan länge har ställt i förgrunden. Det gäller: bort med momsen på maten – beskatta kapitalet.

Ett slopande av mervärdeskatten på livsmedel skulle i ett slag sänka priserna på det som är huvudposten i de flestas privata budget med 15 %, (12 % om reformen skulle genomföras nu, detta på grund av den tillfälliga momssänkningen). Den merförtjänst som de med höga inkomster och ett större matkonto i absoluta siffror räknat skulle göra genom slopandet av mervärdeskatten på livsmedel tas bort genom skärpt beskattning på stora förmögenheter och bolagsvinster, genom införande av omsättningsskatt på aktiespekulation, genom begränsning i avdragsrätten för skuldräntor, genom höjning av arbetsgivaravgiften.

Skärpningen av skatten på bolagsvinsterna måste kombineras med att denna görs progressiv. Därigenom kan en del av monopolens extraprofiter slipas av. Det är nämligen storföretagen som främst gynnats av den senaste tidens utveckling och av den statliga politiken.

I den reviderade finansplanens nationalbudget visas hur exportföretagens vinster kan förväntas stiga. Man räknar med en ökning av exportvärdet 1974 om 13 miljarder kronor. Av denna beräknas volymökningen svara för 3 miljarder kronor, medan 10 miljarder kronor skall utgöra effekter av högre priser.

De stora extraprofiter som exportkapitalisterna härigenom kommer att göra bör komma folkflertalet och icke kapitalägarna till godo. För att uppnå detta bör riksdagen bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om en prisutjämningsavgift på varor som utförs ur riket. Man kan härvid tillämpa förordningen 1945:256 angående prisutjämningsavgift. Enligt denna skall regeringen kunna förordna *att* viss avgift (prisutjämningsavgift) skall erläggas för vara som utförs ur riket (1 §), *att* prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och belopp som regeringen bestämmer (2 §) *samt att* de medel som inflyter skall fonderas och användas på sätt som särskilt stadgas (3 §). I övrigt innehåller förordningen föreskrifter om debitering, uppbörd, redovisning m. m.

De medel som skulle inflyta genom att prisutjämningsavgifter uttas bör användas för att bekämpa prisstegringarna i Sverige. Regeringen bör kunna presentera konkretiserade förslag om sådan användning.

Uppfyll enprocentsmålet sänk militärutgifterna!

Enprocentsmålet för utvecklingsbistånd var planerat att uppnås under stundande budgetår. Regeringen menar nu att detta inte är möjligt. Det skulle fordra en anslagsökning på 500 miljoner kronor. Regeringen menar sig icke kunna kompensera statskassan härför. Den hänvisar också till den försvagade bytes- och betalningsbalansen.

Det senare problemet skulle man kunna komma ifrån genom att tillämpa en skärpt restriktivitet när det gäller tillståndsgivning för kapitalisternas investeringar i utlandet. Njuggheten gentemot u-landsbiståndet bör flyttas över till de svenska imperialisternas lycksökarverksamhet i andra stater med tillgångar som svenska arbetare skapat.

Finansieringen av de 500 miljoner kronorna i ytterligare anslag behöver inte heller bereda bekymmer. I statsverkspropositionen i år föreslogs en anslagsökning till krigsmakten med 824,9 miljoner kronor. Miljardrullningen till militären måste och kan stoppas. Där finns medel som kan få bättre användning.

En ökning av biståndet till det planerade och tidigare beslutade enprocentsmålet är nu, i ett läge av högkonjunktur, ekonomiskt möjlig och lämplig. Men den är också synnerligen angelägen.

USA-imperialismens brutala krig mot folken i Vietnam, Laos och Kambodja, liksom Portugals krigföring mot folken i dess afrikanska kolonier, gör stödinsatser för dessa stater och befrielserörelser synnerligen angelägna. Behovet av stöd till återuppbyggnadsarbetet i t. ex. Demokratiska republiken Vietnam och i de områden i södra Vietnam som behärskas av PRR, folkets regering, är närmast omättligt. Ökade anslag till befrielserörelserna i Afrika för deras sociala uppbyggnadsarbete är också angelägna. Dessutom bör medel ur ökningen av u-landsbiståndet komma den chilenska motståndsrörelsen till godo. Genom en sådan inriktning av ett tillägg på 500 miljoner kronor till redan beslutat u-landsbistånd skulle den progressiva sidan av det statliga svenska u-landsbiståndet förstärkas avsevärt.

Sammanfattning.

Sverige går in i en tillfällig konjunkturförbättring. Den långsiktiga tendensen för ekonomin är emellertid djupnande kristendenser och motsägelser. Regeringen vägrar inse denna långsiktiga problematik. Den ser bara ekonomin på kort sikt. Den vägrar att föra en ekonomisk politik som beskär kapitalägarnas makt. Tvärtom söker den inte bara att anpassa sin politik till den utveckling kapitalets intressen dikterar utan också att stärka kapitalets ställning. Den senaste tidens utveckling har medfört en inkomstomfördelning i samhället till kapitalets förmån. För att förändra

detta till folkflertalets fördel kräver vänsterpartiet kommunisterna:

- allmänt prisstopp på alla dagligvaror
- hyresstopp
- slopande av mervärdeskatten på maten
- skärpt beskattning av bolagsvinster och av stora förmögenheter m. m. Progressiv bolagsskatt.
- införande av prisutjämningsavgift på varor som förs ut ur riket. Medlen används till prissänkningar inom landet.
- ökat bostadsbyggande, 100 000 nya lägenheter per år under den närmaste treårsperioden
- sänkta militärutgifter
- uppfyllande av enprocentsmålet för u-landsbiståndet. 500 miljoner kronor till DRV, PRR, GRUNK, LAOS, FRELIMO, MPLA, Guinea Bissau och motståndsrörelsen i Chile.

Detta är ett led i en finanspolitik i folkflertalets intresse.

Med hänvisning till ovanstående föreslås

att riksdagen måtte besluta

1. att hos regeringen hemställa om att tillämpningen av allmänna prisregleringslagen måtte utvidgas att gälla alla dagligvaror,
2. att från den 1 juli 1974 slopa mervärdeskatten på livsmedel och täcka inkomstbortfallet för statskassan genom skärpt beskattning av stora förmögenheter, arv och gåvor,
3. att höja den statliga inkomstskatten för svenska aktiebolag m. m. till 50 % av den beskattningsbara inkomsten,
4. att hos regeringen hemställa om förslag till progressiv bolagsvinstbeskattning,
5. att hos regeringen hemställa om omedelbart förslag till sådan lagstiftning som möjliggör att ytterligare hyreshöjningar icke medges,
6. att lämna regeringen bemyndigande att för tiden till och med den 30 juni 1975 meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift,
7. att uttala sig för en ökad bostadsproduktion, innebärande 100 000 lägenheter årligen under den närmaste treårsperioden,
8. att till *Bilateralt utvecklingssamarbete* för budgetåret 1974/75 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag, utöver tidigare anvisade medel, av 500 000 000 kronor att fördelas på ytterligare stöd till följande stater och befrielserörelser:

Demokratiska republiken Vietnam	150 000 000 kr.
Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering	150 000 000 kr.
Pathet Lao	50 000 000 kr.
Kambodjas revolutionära nationella enhetsregering (GRUNK)	50 000 000 kr.
MPLA	25 000 000 kr.

FRELIMO	25 000 000 kr.
Guinea Bissau	25 000 000 kr.
Eritreas befrielsefront	5 000 000 kr.
Chilenska folkfrontens organisationer samt	20 000 000 kr.,

9. att i övrigt som sin mening uttala vad som i motionen anförts om den ekonomiska politiken.

Stockholm den 14 maj 1974

C.-H. HERMANSSON (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) GUSTAV LORENTZON (vpk)

LARS WERNER (vpk) NILS BERNDTSON (vpk)
i Tyresö